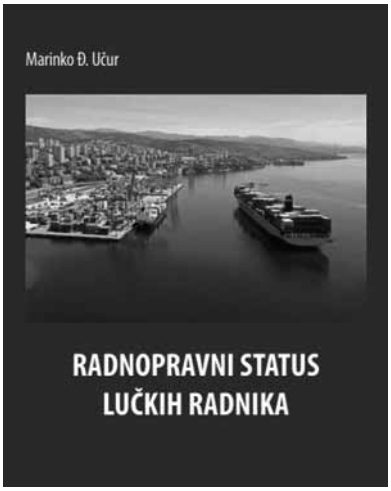
Dr. sc. socio. Drago Pupavac[1]

Prikaz knjige

RADNOPRAVNI STATUS LUČKIH RADNIKA

ISBN 978-953-7722-71-5

U prosincu godine 2025. u izdanju ZIRS d.o.o. u Zagrebu izašla je knjiga (priručnik) profesora dr.sc. Marinka Đ. Učura s naslovom „Radnopravni status lučkih radnika". Ukupan opseg teksta iznosi 217 stranica B-5 formata. Osim predgovora, uvoda, poveće bibliografije, popisa priloga i zahvale autora, knjiga sadrži i pet poglavlja u kojima autor izlaže specifičnosti radnih odnosa lučkih radnika.

Brojne promjene u svim područjima društvenog života, uključujući i pravne odnose općenito, odražavaju se i na sadržaj radnih odnosa lučkih radnika, pri čemu se oni jasno diferenciraju u odnosu na druge oblike radnih odnosa. Tu diferencijaciju određuju posebna obilježja luke kao poslodavca, specifičnosti u zaključivanju ugovora o radu, način kretanja lučkih radnika tijekom trajanja radnog odnosa, sadržaj samog radnog odnosa te sredstva i način organizacije lučkog rada. Lučki rad odvija se uz primjenu suvremenih lučkih tehnologija u tehnološki opremljenim pogonima luka, uključujući lučka skladišta, dizaličnu mehanizaciju i kontejnerske terminale, pri čemu su povećani rizici rada, složenost radnih procesa i uporaba teške mehanizacije ključni čimbenici koji zahtijevaju strogo poštovanje sigurnosnih standarda, sustavnu primjenu mjera zaštite na radu te obveznu uporabu odgovarajuće osobne i kolektivne zaštitne opreme.

[1] Profesor stručnog studija u trajnom izboru, Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, 51000 Rijeka, Republika Hrvatska; e-mail: drago.pupavac@veleri.hr.

Cilj knjige je razjasniti normativni okvir radnih odnosa lučkih radnika, identificirati probleme u primjeni prava te ponuditi znanstveno utemeljena rješenja za njihovo unapređenje. Da bi se cilj knjige i ostvario, nametnula se potreba da se problematika radnopravnog statusa lučkih radnika istraži i obradi u šest zaokruženih, logično raspodijeljenih i tematski povezanih dijelova.

U prvome dijelu, „Uvodu", autor postavlja temeljne hipoteze i ciljeve istraživanja, ističući važnost regulacije radnih odnosa lučkih radnika u morskim lukama. Posebno se osvrće na Zakon o radu kao opći zakon koji regulira radne odnose, ali ističe i potrebu za posebnim propisima koji bi uzeli u obzir specifičnosti lučkog rada.

Drugi dio s naslovom „Okvir i osnova projekta" daje pregled propisa i subjekata koji uređuju radne odnose lučkih radnika. Time je postavljen pravni i organizacijski temelj za daljnju razradu specifičnih pitanja radnopravnog statusa lučkih radnika. Potom se pojašnjavaju temeljni pojmovi na kojima počiva cijeli projekt kao što su: mjesto rada, morske luke, lučke djelatnosti, prijevoz, promet, plovidba i drugi. Ovi se pojmovi ne razmatraju isključivo u pravnom smislu, već i u njihovoj funkcionalnoj i organizacijskoj ulozi unutar lučkog i prometnog sustava.

„Specifičnosti (posebnosti) lučkog rada i lučkih radnika – pojmovno", naslov je trećeg dijela knjige. Posvećen je analizi posebnih obilježja rada lučko-transportnih radnika u morskim lukama. Autor lučki rad sagledava kroz prizmu lučkih operacija i organizacije radnih procesa, ali i šireg radnog okoliša morske luke, uključujući odnos prema moru kao prometnici i prirodnom resursu. Poseban naglasak stavljen je na organizaciju rada, sigurnosne mjere te zaštitu zdravlja na radu, pri čemu se ističe da su lučki radnici izloženi povećanim i specifičnim rizicima. Autor stoga naglašava nužnost osiguravanja odgovarajuće razine zaštite radnika, kako kroz normativni okvir, tako i kroz njegovu dosljednu provedbu u praksi.

Četvrti dio knjige, naslovljen *„Kolektivni radnopravni i interesni sporovi"*, naslov je četvrtog dijela. Ovaj dio posvećen je pitanjima mirenja i arbitraže u kolektivnim radnim sporovima te drugim oblicima konfliktnog rješavanja sporova između sindikata i poslodavaca, pri čemu se, ovisno o njihovoj pravnoj naravi i predmetu spora, razlikuju pravni i interesni sporovi. Poseban naglasak stavljen je na jačanje zaštite privatnosti i dostojanstva radnika, kao i na osiguravanje više razine pravne i socijalne sigurnosti u radnim odnosima. U tom se kontekstu analiziraju prava radnika i poslodavaca na udruživanje, sporazumi između radničkog vijeća i poslodavca te uloga skupova radnika kao mehanizama kolektivne zaštite i stabilizacije radnih odnosa.

U petom dijelu knjige s naslovom *„Kolektivni ugovori i drugi autonomni akti poslodavca",* analizira se kolektivni ugovor kao autonomni opći normativni akt kojim se uređuju uvjeti rada od zasnivanja do prestanka radnog odnosa. Posebno se analizira jedan kolektivni ugovor u morskoj luci, s osvrtom na odredbe kojima se uređuju sigurnost i zaštita zdravlja na radu u specifičnom i rizičnom lučkom okruženju. Predmet istraživanja u ovom dijelu jest i pravilnik o radu, odnosno pravilnik o unutarnjoj organizaciji luke, kao instrument unutarnjeg normiranja kojim se, uz organizaciju radnih procesa, propisuju sigurnosni postupci i preventivne mjere. Autor razmatra kolektivne ugovore i pravilnike o radu s posebnim naglaskom na prava i obveze lučkih radnika u području sigurnosti rada, ističući njihov doprinos unapređenju sigurnih uvjeta rada, prevenciji profesionalnih rizika i osiguravanju veće razine pravne sigurnosti zaposlenih.

Šesti dio knjige, naslovljen *„Reguliranje i ostvarivanje zaštite na radu",* predstavlja ujedno i najobimniji dio monografije te je posvećen sustavnoj analizi normativnih, organizacijskih i provedbenih aspekata sigurnosti i zaštite zdravlja na radu u lučkom okruženju. Autor razmatra cjelokupni sustav zaštite na radu kroz tri međusobno povezana segmenta: reguliranje, ostvarivanje i nadzor. Posebna se pozornost posvećuje nacionalnim zakonskim i podzakonskim izvorima, kao i internim aktima poslodavaca kojima se konkretiziraju obveze u području sigurnosti rada. Ovaj dio knjige utemeljen je i na detaljnoj analizi pravilnika o zaštiti na radu na primjeru jedne morske luke, čime se teorijska razmatranja povezuju s konkretnom praksom. Takav pristup omogućuje uvid u stvarnu primjenu propisanih mjera, uključujući procjenu rizika, organizaciju rada, osposobljavanje radnika te uporabu tehničkih sredstava i osobne zaštitne opreme. Ujedno se razmatra usklađenost nacionalnog okvira s europskim i međunarodnim standardima zaštite zdravlja i sigurnosti na radu. Autor nadalje analizira način ostvarivanja propisanih mjera u praksi, uključujući organizaciju rada, osposobljavanje radnika, primjenu tehničkih sredstava i osobne zaštitne opreme te preventivne postupke usmjerene na smanjenje profesionalnih rizika. Završno se razmatra uloga nadzora nad provedbom mjera zaštite na radu, s naglaskom na odgovornost poslodavaca i nadležnih tijela, pri čemu se zaštita zdravlja i sigurnosti radnika ističe kao temeljni preduvjet održivog i sigurnog funkcioniranja lučkog sustava. Ovo poglavlje knjige završava pregledom ozljeda na radu u morskim lukama.

Knjiga (priručnik) Radnopravni status lučkih radnika prof. dr. sc. Marinka Učura predstavlja značajan i vrijedan doprinos hrvatskoj pravnoj literaturi, osobito u području radnog i pomorskog prava, ali i u širem interdisciplinarnom kontekstu koji obuhvaća zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, organizaciju rada i prometne sustave. Autor na sustavan i metodološki utemeljen način analizira specifičnosti radnih odnosa lučkih radnika, uzimajući u obzir njihove pravne, ekonomske i tehničke dimenzije te posebnosti lučkog rada kao rizičnog i organizacijski složenog područja.

Iako je knjiga primarno usmjerena na hrvatski pravni sustav, njezini zaključci i preporuke nadilaze nacionalni okvir te mogu biti relevantni i primjenjivi u drugim državama s razvijenim pomorskim i lučkim sektorom. Posebna vrijednost djela ogleda se u obradi aktualnih i društveno važnih tema, poput zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, kolektivnih radnih odnosa te primjene europskih i međunarodnih standarda, što je osobito značajno u kontekstu globalizacije i intenziviranja međunarodne trgovine.

Autor pritom ne ostaje na razini teorijske analize, već kroz konkretne primjere i praktične preporuke nudi smjernice za unapređenje radnopravnog statusa lučkih radnika i učinkovitiju primjenu propisa u praksi. Time knjiga ostvaruje dvojaku vrijednost – kao znanstveno relevantno djelo i kao praktično uporabljiv priručnik – te se može preporučiti kako znanstvenicima i studentima, tako i pravnim praktičarima, socijalnim partnerima i donositeljima odluka u području lučkog i pomorskog gospodarstva.